

Leszek Wojda, Jerzy Kmiecński

Tuchola, woj. bydgoskie

Informator Archeologiczny : badania 15, 261-262

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

warstwy: polepa, ułamki naczyń, drobne kamienie, węgle drzewne. O sztucznym usypaniu wzniesienia świadczy również widoczna w profilu ułożona równolegle warstwa kulturowa, która styka się z wałem na głębokości 1,5 m od powierzchni ziemi. Zachowana szerokość wału u podstawy - 4,5 m, wysokość - 1,3 m. Pierwotnie przypuszczalna szerokość wynosiła około 8 m, wysokość raczej nie przewyższała połowy szerokości. Wał prawdopodobnie został zniwelowany podczas budowy ulicy Wałowej oraz szpitala, znajdującego się po południowej stronie ulicy.

Odkrycie reliktyw wału ziemnego należy wiązać z drugą fazą rozbudowy Trzebnicy, po lokacji miasta na prawie niemieckim /1250 r./. Wał przypuszczalnie wytyczał granice miasta, a także spełniał funkcję obronną.

Przy ul. J. Matejki - Kościelnej na głębokości 1,40 m odsłonięto ślady budynku w postaci równoległych smug spalenizny z dużą ilością ceramiki, a na głębokości 2,40 m wewnątrz budynku odkryto obiekt w kształcie prostokąta o wymiarach 1,2 x 3 m. Treść warstwy: duże kawałki spieczonej polepy, węgle drzewne, pojedyncze ułamki ceramiki. Obiekt odkryty wewnątrz budynku był niewątpliwie piecem. Jedynie na podstawie materiału ceramicznego odkryty budynek przy ul. Kościelnej oraz znajdujące się wewnątrz obiekt można datować na wiek XIV. Natomiast relikty wału ziemnego odkryte przy ul. B. Bieruta na wiek XIII-XIV.

Materiały oraz dokumentacja z badań znajdują się w Wojewódzkim Ośrodku Archeologiczno-Konserwatorskim we Wrocławiu.

TUCHOLA
woj. bydgoskie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badaniami kierował mgr Leszek Wojda. Opiekę naukową sprawował doc. dr Jerzy Kmiecński. Finansował Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy. Dziesięć sezon badań. Zamek krzyżacki /XIV-XV w./ i miasto średniowieczne.

Badania prowadzono na terenie zamku. Celem ich było odsłonięcie zewnętrznej strony fundamentu zamku, którego relikty zainwentaryzowano w piwnicach budynku Urzędu Miasta i Gminy w poprzednich sezonach badawczych; zbadanie stratygrafii dziedzińca zamkowego /Pl. Zamkowy/; sprawdzenie metodą odwiertów uwarstwienia wzmiankowanej w lustracjach fosy między zamkiem a miastem.

Wytyczono 2 wykopy o wymiarach 5 x 2 m. Pierwszy z nich usytuowany przy południowo-wschodnim narożniku budynku Urzędu miasta i gminy od strony rzeczki Kiczy, drugi w części wschodniej Pl. Zamkowego. Odsłonięto kamienne lico fundamentu zamku na długości 5 m od poziomu stopy fundamentowej /-362/. Fundament zbudowany z nieobrabianych kamieni, łączonych zaprawą wapienną o dużej domieszce piasku, zachował się do wysokości 3,20 m. Stwierdzono umacnianie gruntu przy budowie zamku za

pomocą faszyny. Materiał zabytkowy to głównie ceramika z XV-XVIII w. W wykopie na Pl. Zamkowym na głębokości 2,40 m /-326/ odkryto warstwę gliny z faszyną /miąższość około 1,10 m/ nasyconą materiałem ceramicznym z XV-XVI w., którą można interpretować, jako poziom użytkowania dziedzica zamkowego. Powyżej zalegają warstwy gruzu z przemieszonym materiałem zabytkowym, które pochodzą z prac rozbiórkowych prowadzonych po pożarze zamku w 1781 r. Badania metodą odwiertów potwierdziły istnienie fosy pomiędzy zamkiem a zachodnim odcinkiem miejskich murów obwodowych.

Badania będą kontynuowane.

WROCŁAW
Pl. 1 Maja

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwatorski
we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Aleksander Limisiewicz. Konsultantami byli prof. dr E. Małachowicz, prof. dr J. Rozpędowski i dr J. Kościuk z Instytutu Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej. Finansował WOAK. Autorem komunikatu jest mgr Tadeusz Kaletyn. Trzeci sezon badań. Fortyfikacje miejskie tzw. Brama Mikołajska /XIV-XIX. / i Most Królewski /XIX-XX w. /.

Po zakończeniu badań w r. 1980 wszystkie wykopy zasypano, a na powierzchni ułożono płytę jezdni, którą wsparto na wcześniej wstrzelonych palach oraz zachowanych reliktach Bramy Mikołajskiej.

W r. 1981 zastosowano metodę górniczą przy usuwaniu ziemi spod płyty jezdnej. Roboty ziemne prowadzono od zachodniej strony placu w kierunku wschodnim, odsłaniając kolejno zachodni i wschodni przyczółek Mostu Królewskiego. Zachowane relikty przyczółków oraz ikonografia pozwalają na pełną rekonstrukcję kształtu, konstrukcji i wymiarów tego mostu. Jego pierwotna rozpiętość wynosiła 15,08 m, a szerokość 13,62 m. Wzniesiony został w 1822 r. dla wygodniejszej przeprawy przez fosę, w miejscu dawnego zespołu Bramy Mikołajskiej. W trakcie badań odsłonięto pozostałości bastii północnej łącznie z ostrogą. Odkryto zachodnią ścianę budynku bramnego. Stwierdzono, że czoło bastii południowej zostało rozebrane do poziomu fundamentów w czasie budowy przyczółka mostowego.

Prof. dr J. Rozpędowski i dr J. Kościuk opracowali projekt konserwacji i ekspozycji zachowanych urządzeń obronnych na przejściu podziemnym na Pl. 1 Maja.

WROCŁAW
ul. św. Antoniego

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwatorski
we Wrocławiu